

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om finansiering av hållbart skogsbruk

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Statsrådet fattade den 23 oktober 2002 ett principbeslut om en handlingsplan för att säkra biodiversiteten i skogarna i södra Finland, västra delen av Uleåborgs län och sydvästra delen av Lapplands län. Vissa åtgärder som avses i handlingsplanen baserar sig helt eller delvis på nya metoder, och bedömningen av hur ändamålsenliga dessa är kräver att pilotprojekt eller förutredningar inleds.

I propositionen föreslås att till lagen om finansiering av hållbart skogsbruk fogas en ny paragraf, i vilken bestäms om sådana i principbeslut avsedda försöksprojekt, som på ett ändamålsenligt sätt anknyter till lagens utgångspunkter.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Nuläge

I lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (1094/1996), nedan finansieringslagen bestäms i 3 kap. om miljöstöd och i 4 kap. om projekt med avseende på vård av skogsnaturen.

När upprätthållandet av skogens biologiska mångfald, naturvärden eller någon annan skogsanvändning än sådan som hänför sig till virkesproduktion beaktas vid skötsel- eller skogsanvändningsåtgärder i större utsträckning än vad skogslagen ålägger markägaren eller vad som bestäms med stöd av 7 § i denna lag eller när det gäller att fullgöra en i 10 § 3 mom. skogslagen (1093/1996) avsedd skyldighet, kan enligt 19 §, som gäller miljöstöd, de merkostnader och ekonomiska förluster detta åsamkar markägaren, förutsatt att de inte är ringa, finansieras helt eller delvis med statsmedel.

Enligt 20 §, som gäller vård av skogsnaturen, kan som separata projekt för vård av skogsnaturen planeras och genomföras bl.a. sådana arbeten för vård och istandsättning av viktiga livsmiljöer som sträcker sig över flera lägenheters områden, arbeten för istandsättning av skog som är betydande med tanke på landskapsvärden i ekonomiskog, tömning av sedimenteringsbassänger för skogsdikningsområden eller förhindrande eller avhjälpande av vattendragsolägenheter som skogsdikningar har medfört, om åtgärden är av större betydelse än vanligt för vården av vattnen och vattennaturen och om kostnaderna inte kan anvisas någon som orsakat dem samt andra regionalt betydande projekt som motsvarar de ovan nämnda och betonar vården av skogsnaturen samt skogligt mångbruk och skogarnas landskaps-, kultur- och rekreationsvärden.

Enligt bestämmelsen planeras och genomförs projekten för vård av skogsnaturen av skogscentralen eller under dess tillsyn.

Avtal om miljöstöd enligt 19 § finansieringslagen har huvudsakligen ingåtts i syfte att trygga sådana livsmiljöer som avses i 10 §

2 och 3 mom. skogslagen och som är viktiga med tanke på mångfalden. Det har fattats ca 700 beslut om miljöstöd och dessa täcker ett område på ca 4500 hektar. Med stöd av 20 § finansieringslagen har finansiering hittills huvudsakligen använts för kartläggning av sådana livsmiljöer som avses i ovan nämnda bestämmelser i skogslagen. Det har påbörjats ca 100 andra regionala projekt.

1.2. Föreslagna ändringar

Statsrådet fattade den 23 oktober 2002 ett principbeslut om en handlingsplan för att säkra biodiversiteten i skogarna i södra Finland, västra delen av Uleåborgs län och sydvästra delen av Lapplands län. Enligt principbeslutet baseras vissa åtgärder helt eller delvis på nya medel, och bedömningen av hur ändamålsenliga dessa är kräver igångkörning av pilotprojekt eller förundersökningar och bedömning av deras resultat. Utgångspunkt för åtgärdsförslagen är att livsmiljöer och strukturella drag som är viktiga för naturtyper med skog och för hotade arter skall tryggas bättre än vad som nu är fallet.

Syftet med åtgärdsprogrammet är att främja sådana nya medel för främjande av mångfalden som baserar sig på principen om egna initiativ och frivilligt deltagande från markägarnas sida samt på samarbete mellan olika instanser.

I propositionen föreslås att till finansieringslagen fogas en ny 19 a §, i enlighet med vilken sådana försöksprojekt som avses i principbeslutet skall verkställas, vilka på ett ändamålsenligt sätt anknyter till finansieringslagens utgångspunkter. Då kommer framför allt sådana försöksprojekt i fråga som avses i punkt 4 och delvis i punkt 8 i principbeslutet.

Enligt statsrådets principbeslut är naturvärdeshandel som nämns i punkt 4 i beslutet en metod där markägaren eller någon som han eller hon har befullmäktigat enligt avtal upprätthåller eller ökar naturvärdena i sina skogar. Avtalet kan avgränsa de områden där förekomsten av en sällsynt art skall vårdas eller där vissa element i mångfalden skall bevaras. Enligt principbeslutet tas det ställning till an-

buden på basis av de naturvårdsbiologiska kriterier som nämns i punkt 3 och avtalen görs upp på basis av säljarens och köparens behov.

Enligt principbeslutet syftar naturvårdshandeln till att naturens variationsrikedom skall bevaras och förkovras i sådana områden som nyttjas ekonomiskt. Genom naturvårdshandeln kan man verka för att vissa strukturella drag eller livsmiljöer i skogarna bevaras eller uppstår och till exempel styra en ändamålsenlig naturvård i skogar som ligger mellan olika skyddsområden och i ekologiska korridorer. Enligt principbeslutet kommer detta försöksprojekt att genomföras åren 2003-2007.

Enligt den föreslagna nya 19 a § får finansieringen användas för sådana försöksprojekt som avses i principbeslutet. Områdena utses på basis av de naturvårdsbiologiska kriterier som avses i åtgärd 3 i principbeslutet. Finansieringen är avsedd att sporra markägare till att bevara och eventuellt också öka naturvärdena. Avsikten är att avtal inte ingås angående områden vilkas biologiska mångfald markägaren enligt lag har skyldighet att trygga. Med detta avses bl.a. områden om vilka det bestäms i 10 § 2 och 3 mom. skogslagen och i naturvårdslagen (1096/1996).

Avtal ingås för viss tid och gäller även om området övergår till en ny ägare. Den nya ägaren kan emellertid säga upp avtalet. Ett avtal kan även sägas upp i det fall att områdets naturvårdsbiologiska förhållanden eller andra förhållanden som inverkar på fullgörandet av avtalsförpliktelsen förändrats så, att det inte längre föreligger grunder för avtalets fortsatta giltighet eller att avtalets giltighet är oskälig. Avtalet kan även sägas upp efter att avtalsparterna gemensamt konstaterat att de naturvårdsbiologiska förhållandena i området förändrats så, att det inte längre föreligger grunder för avtalets fortsatta giltighet eller att avtalets giltighet är oskälig. Det föreligger inte grunder för att ett avtal skall fortsätta att gälla t.ex. om det område med mångfald som avtalet avser förlorat sitt värde till följd av att naturförhållandena förändrats. De naturvårdsbiologiska förhållandena ändras i allmänhet avsevärt av exempelvis skogsbränder eller hårda stormar. I många fall ökar dessa emellertid områdets biologiska mångfald.

Även andra förhållanden än sådana som hänför sig till ett skyddsområde kan förändras så, att det inte längre föreligger grunder för avtalets giltighet. I dessa försöksprojekt är frivilligheten av större betydelse än det sedvanliga avtalsförfarandet. Det kan vara fråga om en sådan förändring i förhållandena t.ex. då markägarens ekonomiska situation har förändrats avsevärt efter att avtalet ingicks. I de fall då finansieringen betalas i förskott för hela avtalsperioden, men avtalet upphör att gälla i förtid till följd av ett dylikt skäl eller på grund av att områdets nya ägare vill säga upp avtalet, skall i avtalen fastställas villkor för återbördande av den finansiering som skogscentralen utbetalat.

Om de områden på vilka försöksprojekt genomförs kan bestämmas närmare genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. Den skogscentral till vars verksamhetsområde området hör ingår avtal inom ramen för de medel som anvisats skogscentralen för detta ändamål. Jord- och skogsbruksministeriet kan meddela närmare föreskrifter om verkställandet av försöksprojekten.

Avsikten är att ett försöksprojekt inom naturvårdshandel påbörjas i landskapet Satakunta sommaren 2003. Sydvästra Finlands skogscentral utvärderar anbud på basis av naturvårdsbiologiska kriterier och är en part i avtalen. När det gäller anslagen inom miljöministeriets förvaltningsområde ingås avtalen av den regionala miljöcentralen med stöd av naturvårdslagen. Till en eventuell utvidgning av försöksområdet tas ställning utgående från erfarenheterna och de medel som står till buds för verksamheten.

I det försöksprojekt som går ut på ett samarbetsnät kring skogsnaturens mångfald säkras enligt punkt 8 i principbeslutet mångfalden på det lokala planet enligt principerna om egna initiativ och frivilligt deltagande. I försöksprojektet går man in för projekt som både geografiskt och innehållsligt sett är omfattande. Till den del det inom detta försöksprojekt vidtas åtgärder som avses i bestämmelserna om miljöstöd eller i bestämmelserna om projekt för vård av skogsnaturen eller åtgärder som är jämförbara med naturvårdshandel och vilka står i samklang med finansieringslagens utgångspunkter, kan dessa finansieras med stöd av finansieringslagen. På

så sätt finansieras emellertid endast sådana åtgärder som gäller skogsbruksmark och finansieringsmottagarna utgörs enbart av sådana enskilda markägare som avses i 2 § finansieringslagen.

2. Propositionens verkningar

Propositionen baserar sig på statsrådets ovan nämnda principbeslut. Det föreslås att utvärderingen av de nya medel som syftar till att främja mångfalden genomförs bl.a. genom försöksprojekt och utvärdering av resultaten av dessa.

Utvärderingen av principbeslutets verkningar har behandlats i bilaga 3 till principbeslutet. Av bilagan framgår bl.a. att man om man verkar på ett långsiktigt sätt kostnadseffektivt kan trygga bevarandet av arternas och livsmiljöernas mångfald med hjälp av naturvårdshandeln och samarbetsnätet för skogsnaturens mångfald genom att utvidga och komplettera nätet med skyddsområden. Till följd av dessa åtgärder ändras områdenas bruksändamål helt eller delvis och åtgärderna kan således minska möjligheterna till avverkningar men samtidigt öka de positiva verkningarna i fråga om välmåga i anslutning till skyddet. Åtgärderna har både negativa och positiva ekonomiska och sociokulturella verkningar.

I enlighet med principbeslutet utarbetar jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet före år 2006 en helhetsbedömning angående verksamhetsprogrammets ekologiska, sociala och ekonomiska verkningar.

I statsbudgeten för innevarande år har under moment 30.31.45 (främjande av vården av skogsnatur) och 35.20.63 (vissa ersättningar i samband med naturvården) reserverats sammanlagt 0,40 miljoner euro för genomförandet av försöksprojekt inom naturvårdshandeln. Enligt principbeslutet är anslagsbehovet åren 2003—2007 sammanlagt 2 miljoner euro.

Enligt principbeslutet är jord- och skogsbruksministeriets och miljöministeriets behov av finansiering för försöksprojektet gällande samarbetsnätet för skogsnaturens mångfald sammanlagt 2 miljoner euro åren 2004—2006. Anslagen reserveras under momenten 35.20.63 och 30.31.45.

I propositionen föreslås att med finansieringslagen skall verkställas framför allt sådana försöksprojekt som avses i punkt 4 och delvis i punkt 8 i principbeslutet och som finansieras med de anslag som reserveras under moment 30.31.45 inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har till största delen beretts i den kommission för ändring av finansieringslagstiftningen som tillsattes den 22 januari 2003. Eftersom försöksprojekten gällande naturvårdshandel är avsedda att påbörjas redan denna sommar har det ansetts nödvändigt att separat avlåta regeringens proposition med förslag till ändring av finansieringslagen till riksdagen. Övriga ändringar som planerats i finansieringslagen bereds i en proposition som avläts senare.

Utlåtanden om propositionen har begärts av miljöministeriet, finansministeriet, skogscentralerna, Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio, Sydvästra Finlands miljöcentral, Skogsindustrin rf, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Länsi-Suomen metsänomistajien liitto, Finlands naturskyddsförbund rf, Satakunnan Luonnonsuojelupiiri, Koneyrittäjien Liitto ry och Trä- och specialbranschernas förbund rf.

Utlåtanden lämnades av miljöministeriet, finansministeriet, Sydvästra Finlands skogscentral, Kustens skogscentral, Södra Savolax skogscentral, Norra Karelens skogscentral, Södra Österbottens skogscentral, Norra Österbottens skogscentral, Kainuu skogscentral, Lapplands skogscentral, Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio, Sydvästra Finlands miljöcentral, Skogsindustrin rf, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK, Länsi-Suomen metsänomistajien liitto, Finlands naturskyddsförbund rf, Satakunnan Luonnonsuojelupiiri och Koneyrittäjien liitto ry.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

5. Lagstiftningsordning

Ur jämställdhetssynpunkt i 6 § grundlagen är det betydelsefullt om det finns skillnader i rättsställningen mellan de skogsägare som deltar i försöksprojektet och de som inte deltar i detsamma. Försöksprojekten baserar sig på skogsägarnas frivillighet och därför är det möjligt att ojämlikhet kunde uppstå endast av detta att skogsägarna skulle ha olika möjligheter att delta i försöksprojekten. Enligt 8 punkt i ovannämnda statsrådets principbeslut väljs försöksprojekt gällande samarbetsnätet för skogsnaturens mångfald på basen av en åt alla öppen idéävling och sålunda uppstår det inte ojämlikheter. I stället skulle naturvårdshandel enligt punkt 4 i principbeslutet förverkligas i de områden som på förhand har definierats. Naturvårdshandeln skulle starta i Satakunta under sommaren 2003 eftersom naturvårdshandeln där har i bredbassist samarbete länge förberetts. Dock har naturvårdshandeln begränsats till att omfatta ett inskränkt försök. Försöket skall pågå till slutet av 2007. I statsbudgeten för 2003 har

under moment 30.31.45 (*Främjande av vården av skogsnatur*) reserverats 200 000 euro för försöksprojekt av naturvårdshandel. Momentets totala anslag är 4 205 000 euro. Ur de till skogsägarna utbetalbara stödbelopp är moment 30.31.44 (*Stöd för trygghet av virkesproduktionens uthållighet*), vars anslag i budgeten är 60 350 000 euro, det viktigaste.

De föreslagna försöksprojekten främjar för sin del förverkligande av det i 20 § grundlagen stadgade miljöansvar. Efter det att försöksprojekten har avslutats skall fattas beslut om det vilka åtgärder som har varit med i försöket kan stadigvarande tas i bruk i hela landet. Därför är det åtminstone indirekt nytta av försöksprojekten för alla skogsägare.

På basen av ovannämnda anser regeringen att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser dock önskvärt att ett utlåtande om propositionen inskaffas från grundlagsutskottet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av hållbart skogsbruk

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 3 kap. i lagen den 12 december 1996 om finansiering av hållbart skogsbruk (1094/1996) en ny 19 a § som följer:

19 a §

Vissa försöksprojekt

Finansiering får användas för försöksprojekt som främjar skogsbruksmarkernas mångfald och som avses i handlingsplanen för att säkra biodiversiteten i skogarna i södra Finland, västra delen av Uleåborgs län och sydvästra delen av Lapplands län. Områdena utses med stöd av naturvårdsbiologiska kriterier. Avtal ingås i syfte att bevara eller öka existerande naturvärden.

Avtalsparter i försöksprojekten är områdets behöriga skogscentral och sådana enskilda markägare som avses i 2 § i denna lag. Avtal ingås inte angående områden vilkas biologiska mångfald markägaren enligt lag är skyldig att trygga. Ett avtal ingås för viss tid och gäller även om området övergår till en ny ägare. En anteckning om avtalet skall göras i fastighetsregistret. En ny ägare kan säga upp avtalet inom sex månader från äganderättens

övergång. Uppsägningen träder i kraft när den nya ägaren återbetalat till skogscentralen mot den återstående avtalsperioden svarande del av det belopp som skogscentralen har erlagt.

Ett avtal kan sägas upp i det fall att områdets naturvårdsbiologiska förhållanden eller andra förhållanden som inverkar på fullgörandet av avtalsförpliktelsen förändrats så, att det inte längre föreligger grunder för avtalets giltighet eller att avtalets giltighet är oskälig.

I övrigt skall bestämmelserna i denna lag iakttas i tillämpliga delar.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet kan bestämmas närmare om de områden där försöksprojekt genomförs. Skogscentralen ingår avtal om försöksprojekt inom ramen för de medel som anvisats skogscentralen för detta ändamål. Jord- och skogsbruksministeriet kan meddela närmare föreskrifter om verkställandet av försöksprojekt.

Denna lag träder i kraft den 2003 och tillämpas dock bestämmelserna i denna lag
gäller till och med den 31 december 2007. På till utgången av den avtalsperiod som fast-
avtal som ingåtts under lagens giltighetstid ställts i avtalet.

Helsingfors den 23 maj 2003

Republikens president

TARJA HALONEN

Jord- och skogsbruksminister *Juha Korkeaoja*